

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Pucinijska ulica 5. — Telefon št. 31-22 do 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglaševanje v Italiji in inozemstvu: UPI S. A., MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
želnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina: mala mesečno Lit 18.—,
za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Ju-
trona Lit 36.50.

Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5. — Telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

93 Anglo-amerikanische Terrorflugzeuge abgeschossen

Erfolgreicher deutscher Torpedoflugzeugangriff auf Truppentransporten-Geleit vor der algerischen Küste — 2 Zerstörer und 3 Transporter mit insgesamt 38.000 BRT. versenkt, 2 weitere Zerstörer, 1 Transporter und 1 Bewacher schwer beschädigt — 151 Sowjetpanzer zerstört

Aus dem Führerhauptquartier, 27. Nov. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Am Brückenkopf Nikopol und im grossen Dneprbogen führten die Sowjets mit starker Panzerunterstützung neue Angriffe. Sie wurden in erbitterten Kämpfen abgeschlagen und aus mehreren örtlichen Einbruchstellen durch entschlossene Gegenangriffe wieder geworfen. 151 Sowjetpanzer wurden dort abgeschossen.

Während im Raum von Tscherkassy heftige Kämpfe noch im Gange sind, scheiterten westlich Kiew und bei Korosten mehrere feindliche Angriffe nach harten Kämpfen.

Westlich Gmel und südwestlich Kri-
schew stehen unsere Truppen in schweren Kämpfen mit vordringenden feindlichen Kampfgruppen.

Südlich und nordwestlich Newel brachten eigene Angriffe örtliche Erfolge. Im Süden der Ostfront erlangten das erste und zweite Bataillon des Jägerregimentes 204 unter Hauptmann Dietz und Hauptmann Widmer in harten Kämpfen gegen vielfach überlegenen Feind durch ihre beispielhafte Haltung hervorragende Abwehrerfolge.

An der süditalienischen Front verlief der Tag ruhig.

Deutsche Torpedoflugzeuge griffen vor der algerischen Küste ein aus grossen Truppentransporten bestehendes stark geschütztes feindliches Geleit mit grossem Erfolg an. Sie versenkten zwei Zerstörer und drei Transporter mit insgesamt 38.000 BRT. Zwei weitere Zerstörer, ein grosser

Transporter und ein Bewacher wurden schwer beschädigt.

Ein weiterer schwerer Nachtangriff der deutschen Luftwaffe richtete sich gegen den feindlichen Nachschubstützpunkt Neapel.

Am gestrigen Tage drangen nordamerikanische Bomberverbände in die Deutsche Bucht ein und führten einen Terrorangriff auf die Stadt Bremen, bei dem mehrere Krankenhäuser, Altersheime und Kulturstätten zerstört wurden. Jagd- und Zerstörergeschwader vernichteten zusammen mit anderen Luftverteidigungskräften nach bisherigen Meldungen 41 feindliche Flugzeuge.

Dreizehn weitere nordamerikanische Bomber und Jäger wurden über den besetzten Westgebieten zum Absturz gebracht. Britische Bomberverbände flogen in der vergangenen Nacht in das Reichsgebiet ein und führten neue Terrorangriffe. Teilkräfte griffen Stuttgart an, während andere Verbände gegen die Reichshauptstadt vorstießen und auf mehrere Stadtteile verstreut Spreng- und vor allem Brandbomben warfen. Es entstanden Schäden. Nachtjäger und Flakartillerie schossen, soweit bisher festgestellt, 39 britische Bomber ab. Damit verlor der Feind in den letzten 24 Stunden über dem Reich und den besetzten Westgebieten 93 Flugzeuge, fast ausschliesslich schwere viermotorige Bomber.

Deutsche Flugzeuge warfen in der Nacht zum 27. November Bomben auf das Stadtgebiet von London.

Zgledno zadržanje berlinskega prebivalstva inozemski glasovi o neomajni morali berlinskega prebivalstva po letalskih napadih

Berlin, 26. nov. DNB. Iz inozemstva prihajajo stano glasovi, ki hvalijo zgledno zadržanje berlinskega prebivalstva ob zadnjih angleških terorističnih napadih na nemško prestolnico. Tako piše list »Neue Zürcher Zeitung« med drugim: »Brez pretiravanja lahko rečemo, da so se Berlinčani v celoti pokazali dostojno položaja.« Poročevalce poudarja, da ni nikjer naletel niti na najmanjšo paniko in da sleherni opravlja svoje vsakdanje delo ali pa pomaga, kjer je možno kaj rešiti ali pomagati. Vsi se počutijo kot velika skupnost.

Berlinski domovnik lista »Tat« poroča med drugim: »Prestolnica je dobro prestala svojo preizkušnjo in ni potrebno biti prerok za ugotovitve, da se po vsem tem, kar je prestala v obliki terorističnih napadov, ne da z ničemer ugnati. Kdor ni doživel teh dveh napadov, se ne more zamisliti v trenutku in ure, ki jih je označeval skoraj grozoten mir in hladnokrvnost prebivalstva.«

Neki švedski oficir opazuje v listu »Svenska Dagbladet« svoje vtise, v katerih poudarja da sleherni, ki govori o paniki v Berlinu, ne govori resnice. Vsi ljudje so dokazali zelo veliko pripravljenost za pomoč. Delavci, katerim je govorilo, so po prečitanih novicah odšli zjutraj takoj na delo.

Finski list »Kaukalehti« piše o zadržanju berlinskega prebivalstva: »Živci ostanejo trdni, morala Berlinčanov pa čvrsta in neomajna.« Španki list »Informaciones« poudarja tovaršnost Berlinčanov in piše med drugim: »Berlinsko prebivalstvo ni hotelo zaostajati za jur-
naštvom drugih mest. Disciplinirani in pripravljeni na pomoč Berlinčanov je bila vsega spoštovanja vredna.«

Diplomatski poročevalci »Timesa« obravnavajo v nekovi števili učinek terorističnih napadov na nemški narod in priznava, da ni nastalo panično razpoloženje in da je disciplina nemškega naroda nezlomljiva.

Stockholm, 26. nov. DNB. Stockholmski tisk prinaša daljša poročila švedskih očividcev, ki so prispeili z letalom na Švedsko, o zadržanju Berlinčanov po terorističnih napadih na glavno mesto Reicha. Vse švedske očividce je globoko dojnilo zgledno, hrabro zadržanje, ki ga je berlinsko prebivalstvo izpričalo med najhujšimi urami ob dežju bomb in ob požarih. Iz Švice prihajajoči švedski strokovnjaki za protiletalsko obrambo, major Nordzell je izjavil v razgovoru z zastopniki lista »Dagens Nyheter«, da je služba očistevanja v Berlinu zelo dobro delovala. Prebivalstvo prestolnice se mora priznati, da je pokazal nezasišani mir. Kake panike ni bilo nikjer videti.

»Svenska Morgenbladet« piše v daljšem poročilu, da iz Berlina vračajoči se Švedi ne morejo dovolj pohvaliti duševno moč in mir, ki so ju ob preizkušnjah zadnjih dveh dni izpričali Berlinčani. Zena zastopnika švedskega vojaškega atašea v Berlinu Karin Elmen je izjavila švedskim zastopnikom tiska, da na vžle vsem težavam nič ni zmoglo zlomiti poguma Berlinčanov.

»Stockholms Tidningen« posebno poudarja, da so očistevalna dela v Berlinu že v polnem teku. Vsi iz Berlina prihajajoči potniki soglasno izpovedujejo, da Berlinčani niso obupani. V največji in neposilni nesreči so ohranili svoj mir.

Budimpešta, 27. nov. DNB. Madžarski tisk se v člankih bavi s težkimi terorističnimi napadi na Berlin. Madžarski tisk piše o mnenju nemške prestolnice, da so Angleži brez dvoma začeli zavestno bombardirati nemško civilno prebivalstvo, da bi tako odvrnili egoizem od poraza, ki so ga doživeli na Bejskem morju, ko so nemške čolne zasedle po Angležih zasedene otoke. Na drugi strani se angleška propaganda trudi v lastni javnosti popraviti poraze angleških invazijskih čet, toda pri tem niso računali na važno dejstvo: Na polju pripravljenosti za žrtve se je nemški narod držal trdno in se bo tako tudi v bodoče.

Listi vprašujejo, kje je vzrok, da prebivalstvo nemške prestolnice in drugih nemških mest s tako obudovanjem vredno vztrajnostjo sprejema tudi najtežje udarec letalske vojne. Vzrok je v izvrstni lastnosti, zavetisti za stare in kulturne zgradbe. Jate lovskih in rušinskih letal so sestrelile skupno z ostalimi silami protiletalske obrambe po dosedanjih poročilih 41 sovražnih letal.

13 nadaljnjih severnoameriških bombnikov in lovcev je bilo sestreljenih nad zasedenimi zapadnimi ozemli. Britanski bombniški oddelki so prileteli v pretekli noči nad državno ozemlje in izvedli nove teroristične napade. Del sil je napadel Stuttgart, do čim so prodrli ostali oddelki do državne prestolnice in odvrgli na več mestnih de-

»Helsingen Sönmatt« dodaja, da je Berlin navzile strašno nemu teroru, ki je bombardirane kraje grozno opustošil, vse prej kot mrtvo mesto; življenje teče ponovno po starem tiru.

»Socialdemokratt« piše: »Teror nič ne pomaga. Berlin so hoteli itak že pred deseti leti nanovo zgraditi in gotovo doživimo, da bo vstal po tej borbi večji in lepši, kakor je bil kdaj koli prej.«

Berlin bo zopet oživel, poroča »Hilfstadtshlad«: »Par Jala« omenja enako kakor drugi listi mirno zadržanje berlinskega prebivalstva, ter kaže na to, da bo tudi ta od angleške demokracije zasejana setev prinesla nove sadove.

Stockholm, 27. nov. DNB. Zelo neverjetno je, da bi se nemški odpor zmanjšal, kar so Angleži jasno navedli za svoj cilj, piše »Helsingborgs Dagbladet«. Nemška uprava na oblastva bodo vsakakor nadaljevala svoje delovanje tudi v primeru, če bi bili njihovi prejšnji sedeži zaradi bombardiranja uničeni, toda jeza in ogorčenje rasteja z vsako bombo. Evropska kultura je postala žrtev barbarstva ne samo v času vojne, temveč tudi za čas po vojni.

Pravi vojni zločinci

Lizbona, 27. nov. DNB. Portugalski pravnik dr. Cunha Costa se bavi v listu »Esfera« z moskovskimi sklepi, na osnovi katerih naj bi bil vojni zločinec kaznovan, toda koga je treba smatrati za vojnega zločince? Če se govorijo o vojnih zločincih, potem se pr. tem ne smejo pozabiti nosilci letalskega terorja, ki metajo tone bomb na bolnišnice, šole za vetiča, otroke in bolnišnice sestre, ki so se posvetile visoki človečanski nalogi, ki jih pa letalski zločinci hladnokrvno ubijajo. Ti so predvsem vojni zločinci. Pisatelj zaključuje z besedami: »Ker ljubim pravico in ji služim, moram z ogorčenjem odklanjati tako tolaženje besede »vojni zločinec«, s katerim hoče politika obvladati pravico.«

Angloameričani bodo doživeli razočaranje

Bratistava, 25. nov. DNB. »Slovenska Pravda« se ukvarja z boljševiško ofenzivo, podvzeto s tako ogromnimi silami in množstvom materiala, ki pa ni prinesla boljševikom pričakovane uspeha, in pripominja, da bodo Angloameričani doživeli isto razočaranje. Kakor vztraja nemški vojak na vzhodnem bojišču tudi v najtežjih okoliščinah in ohranja železno disciplino, tako najdemo navzile vsem tegobam tudi nemško civilno prebivalstvo disciplinirano in pripravljenost na obrambo.

K terorističnim napadom na berlinsko civilno prebivalstvo piše nato list dobesedno: »Napadi so bili zelo težki, toda svet lahko verjame nemškimi vodilnim možem, da bo povračilo še mnogo strašnejše.«

93 angloameriških terorističnih letal sestreljenih

Uspešen napad nemških letal na ladijsko spremljavo pred Alžirsko obalo — 2 rušilca in 3 prevozne ladje s skupno 38.000 tonami potopljene, 2 rušilca, 1 prevozna ladja in 1 stražna ladja težko poškodovane — 151 sovjetskih oklepnikov uničenih

Führerjev glavni stan, 27. nov. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja:

Pri nikopoljskem mostišču in v velikem Dneprvem loku so izvedle sovjetske čete z močno podporo oklepnikov nove napade. V srditih bojih so bili odbiti in vrženi z močnimi protinapadi iz mnogih krajevnih vdorov. 131 oklepnikov je bilo tamkaj sestreljenih.

Dočim se nadaljujejo na prostoru pri Čerkasih še silne borbe, se je po hudih bojih zapadno od Kijeva in pri Korostenu izjavilo več sovražnih napadov.

Zapadno od Gomla in južnizapadno od Kriveca so naše čete v težkih bojih z napredujočimi sovražnikovi bojni skupinami.

Južno in severozapadno od Nevela so dovedli lastni napadi do krajevnih uspehov. Izredne obrambne uspehe sta si priborila na južnovzhodnem bojišču zaradi svojega zgledega zadržanja prvi in drugi bataljon lovstva polka št. 204 pod poveljstvom stotnika Dietza in stotnika Widmerja v težkih bojih proti večkrat nadmočnemu sovražniku.

Na južno-italijanskem bojišču je dan po-
tek mirno. Nemška torpedna letala so pred alžirsko obalo z velikim uspehom napadla močno zavarovano ladijsko spremljavo, sestojajo iz velikih prevoznih ladij za čete. Potopila so dva rušilca in tri prevozne ladje s skupno 38.000 tonami. Dva nadaljnja rušilca, 1 velika prevozna ladja in 1 stražna ladja so bile težko poškodovane.

Nemško letalstvo je izvršilo nov težak napad na sovražno oskrbovalno oporišče Neapelj.

Včeraj so prileteli severnoameriške jate bombnikov nad Nemški zaliv in so izvedle terorističen napad na mesto Bremen, pri katerem je bilo porušeni več bolnišnic, zavetisti za stare in kulturne zgradbe. Jate lovskih in rušinskih letal so sestrelile skupno z ostalimi silami protiletalske obrambe po dosedanjih poročilih 41 sovražnih letal.

13 nadaljnjih severnoameriških bombnikov in lovcev je bilo sestreljenih nad zasedenimi zapadnimi ozemli. Britanski bombniški oddelki so prileteli v pretekli noči nad državno ozemlje in izvedli nove teroristične napade. Del sil je napadel Stuttgart, do čim so prodrli ostali oddelki do državne prestolnice in odvrgli na več mestnih de-

Litovski protest proti moskovskim poželenjem Anglija ne bo dosegla svojega cilja — Nemška odporna moč se ne bo zmanjšala

Vilna, 26. nov. DNB. V četrtek so litovske samoupravne oblasti priredile v Vlni zborovanje, ki je dalo odločen odgovor Litovcem na novo Stalinova poželenja po aneksiji.

Po govornih viliškega župana in ravnatelja protiboljševskega študijskega odbora v Vilni je bila prebrana protestna resolucija, ki je bila točko za točko z neposilnim navdušenjem in odobravanjem sprejeta in potrjena. Resolucija pravi med drugim:

Leta 1940 so sovjetske divizije z zvijačo in zahrbtnostjo zasedle Litvo. Protij volji litovskega naroda so bili ponarejeni sklepi narodnega sejma in država je bila priključena Sovjetski zvezi. V tem letu boljševiškega gospodstva sta imela umor in teror naslednje učinke: 15.000 Litovcev je trpel v boljševiških zaporih, nad 5000 jih je bilo pobitih in nad 40.000 odgnanih v Sibirijo. Zasebna svjina je bila razširjena in vsi delovni sloji so prišli pod boljševiški jarm. Danes grozi znova boljševizem, da bo napadel Litvo s pomočjo sovjetske armade. Zategadelj javljamo vsemu svetu naš odločni protest proti tej nameri in pozivamo v borbo proti ogorčevalcu. Kakor prostovoljci iz leta 1941, tako bomo tudi mi vsi sprejeli sovjetske imperialiste z ognjem in mečem. Litovski narod ni imel nikoli in ne bo imel nikoli ničesar skupnega z boljševizmom.

S petjem litovske himne je bilo to zborovanje končano, ki je izreklo svoj odločni »ne« na Stalinove in njegovih pomočnikov zahteve

Nemčija je danes bolj močna kakor kdajkoli

Bukarešta, 25. nov. DNB. »Porunka Vremeli« ugotavlja v četrtkovem uvodniku, da je nemško vojni potencial v enem letu uspešnih obrambnih bojev ob največjem štedenju rezerv stalno naraščal in da je istočasno nemški narod pod vrisom brutalnega vojevanja njegovih sovražnikov vedno odločnejši in trši.

»Prav najnovejši bombni napadi na Berlin niso bili sprejeti samo z veliko mnostjo, temveč so še povečali mržnjo proti napadalcu in v še čezem tovarštvu združili vse prizadete. Po štirih letih vojne,« končuje list, »je Nemčija danes bolj enotna in bolj močna kakor kdaj koli prej. Zaveš boljševiške nevarnosti in mrznja proti 2 dom in Angloameričanom, ki se strahotepno maščujejo nad otroci in ženami, vedno bolj dviga nemško moč in jo stopnjuje do fanatizma.«

Attleejeva priznanja

Stockholm, 25. nov. DNB. V spodnji zbornici je neki poslanec delavske stranke sprožil vprašanje angleških porozov na Bejskem morju in je zahteval izjavo vlade, zakaj teh težkoč ni videla vnaprej. Niso bile zgolj žrtvovane čete, temveč je

lov raztreseno razstrelilne in zažigalne bombe. Nastale so škode. Nočni lovci in protiletalsko topništvo so po dosedanjih ugotovitvah sestrelili 39 britanskih bombnikov. S tem je izgubil sovražnik v zadnjih 24 urah nad Reichom in nad zasedenimi zapadnimi ozemli 93 letal, skoraj izključno same težke štirimotorne bombnike.

Nemška letala so v noči na 27. novembra vrgla bombe na področje mesta Londona.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 26. nov. DNB. Kakor javlja petkovo finsko vojno poročilo, je napadel sovražnik po močnim topniški pripravi v moči ene čete pri Uhtini na dveh mestih, vendar je bil z obšurnimi izgubami zavrnjen. Na drugih bojiščih je prišlo do spopadov med izvidniškimi oddelki.

Brezuspešni sovjetski sunki preko Dnepra

Berlin, 26. nov. DNB. V odseku nake pri Zaporozju se boreče saške divizije je pred nekaj dnevi poizkušalo okoli 200 boljševikov rano jutraj predreti z več brezuspešnimi sunki preko Dnepra. Navzile temu pa so grenadirji opazili pravočasno sovražnikove čolne in jih začeli tako silovito obstreljevati, da se je večina čolnov morala vrniti. Nekaj sovjetskih bojnih skupin, katerim je uspelo, da so se minogrede utegnile izkrcati na ravnem peščenem obrežju, je bilo takoj zajetih in po ogorčenih bojih iz bližine uničenih ali zajetih, mnogo boljševikov pa je tudi utonilo. Vsi nadaljnji poizkusi prehoda so se izjavili s hudimi sovražnikovi izgubami in strnjencem ognju nemških baterij, pehotnih topov in streljanih. Grenadirji so zajeli 50 boljševikov in zaplenili 53 čolnov, številno lahko in težko pehotno orožje ter en protiletalni top.

Brezuspešen napad na nemški konvoj

Berlin, 26. nov. DNB. Nemška letalska obramba je 25. novembra preprečila na bojišču ob Ledenem morju tri poizkuse napada sovjetskih bojnih in lovskih letal proti dvema nemškima letalskima oporiščema v Arktiki. Pri tem je izgubil sovražnik, kakor je bilo javljeno v vojnem poročilu dne 26. novembra, 32 letal, do čim ni bilo izgubljeno nobeno nemško letalo.

Kovno, 26. nov. DNB. Veliko zborovanje delovnih slojev v Kovnu, ki je jasno izrazilo odločno voljo prebivalstva, upreti se z vsemi sredstvi moskovskemu pohlepu. Litovski listi se nadalje živahno komentirajo. Tako piše največji dnevni list »Atletis«: »Zastopnik našega naroda so že večkrat izjavili, da se je izvršila vključitev naše dežele v Sovjetsko zvezo proti naši volji, sedaj pa je bila ogromna demonstracija ustvarjajočih v Kovnu, k je bila en sam močilen protest proti tako zvanim boljševiški osvoboditvi. Tu je narod povedal, da je dežela pripravljena z vsemi razpoložljivimi sredstvi nastopiti proti komunistizmu. Ta močna, nezlomljiva volja se zrcali v trdnem sklepu, rajši častno umreti v boju proti boljševizmu, kakor pa čakati na propad prinašajoče boljševiško osvobodjenje.«

V Vilni izhajajoči list »Naujoje Lietuvos« piše o priliki kovenskega zborovanja, da litovski narod najbrže še bolj resno premišljuje o boljševizmu. Kakor pa je prišlo to do izraza v raznih govorih. Litovec smatra že misel, da bi boljševiška osvoboditev Litve lahko prinesla kaj dobrega, kot zločin in izdaštvo nad vsem narodom. »Večjih suženjskih verig, kakor jih je naložil Litvi boljševizem, ni še nikdar bilo in jih tudi ne bo. Boljševiška »osvoboditev« pomeni za nas le eno: smrt. Ali potem še kdo dvomi, da imamo vsled tega rajši častno smrt na bojnem polju?«

tudi prešli utrpeli izgubo. Sovražnik je imel uspeh, ki njegov bojni duh dviga. Zastopnik ministrskega predsednika Attlee je odgovoril, da je izguba tamasnih čet in dragocenih postojank bolesta. Badoljevi Italijani niso izpolnili pričakovanja in niso pomenili za angleške operacije nobene pomoči.

Iz fašistične Italije

Rim, 27. nov. DNB. Po odredbi italijanskega šefa generalnega štaba generala Gambere sta bili topničarska šola v Lucu in konjeniška šola v Modeni zopet odprti. Rim, 27. nov. DNB. Vojni minister maršal Graziani je odredil, da dobi častniki podčastniki in moštvo republikanske orožne sile na bojnem polju brez razlike enako oskrbo. S tem je odpravičena napaka, ki je vplivala v prejšnji italijanski armadi zelo slabo na njeno stanje.

Ostavka kubanskega pravosodnega ministra

Madrid, 25. nov. DNB. Kakor javlja EFE iz Havane, je odstopil pravosodni minister, ker je nezadovoljen z volilno politiko predsednika Batista. Za novega pravosodnega ministra je bil imenovan Augustin Martinez.

Kdo hoče biti še slep?

Čudne vesti prihajajo z dežele: prihajajo begunci, javljajo se prisilni mobiliziranci in pripovedujejo vsakomur, kdor jih le hoče poslušati:

»Na Dolenjskem je svoboda, je republika — pod komando politkomisarjev se ropa, požiga, mori, blazni!«

Komunisti so bili doživeli svoj praznik — plavajo v krvi svojih bratov.

Če pa se pojavi nevarnost — takrat seveda pobegnejo. Pobegnejo s presenetljivo doslednostjo, da se pojavijo s svojimi gesli in nasiljem tam, kjer ljudstvo njihovih strikov še ne pozna.

Del ljubljanskih rdečih buržujev ima tudi svoje sinove, brate ali celo hčere v hosti.

»Hm... kaj neki počne moj sinko? Da, da, gotovo je že komisar, saj je tako razvuden za narodno stvar in tako talentiran.«

Toda drugi zopet: »Hm, hm, kaj pa, če se mu kaj zgodi in se ne vrne več?«

Neprijetni občutki jih spreletavajo spričo Johovih vesti. Upanje, da bosta sinko ali hčerka zasedla vsaj enega izmed stolčkov v svetu ljudskih komisarjev, polagoma splahneva. Poraja se dvom: kaj pa, če so nas komunisti s svojo »narodno« borbo potegnili? Ko so pa tako nestanovitni in nepretrastno menjajo svoja gesla! In zopet govori notranji glas:

»Neprijetna reč. Da, občutek imam, da sem jo polomil, da smo ga vsi polomili.«

Tako in podobno modrujejo in se otepajo nepriljubljen občutkov, ki pa se vračajo kot sine muhe.

Da, res ste ga polomili, gospodje akademiki, profesorji, advokati, trgovci, vi vsi tja do preproste delavca, vi vsi, ki ste se zapletli v mreže OF!

Komunisti pa si v varnem zavetju manje reke in presojajo položaj drugače. Njim so vaša »narodna« navdušenja le matematične postavke in še imajo eno, ki je v danes še ne poznate — in to je revščina. Mar ne poznate njih starega pravila: »Revščina je gnoj revolucije!«

Deset bednih pomeni za revolucijo več ko tisoč debelih simpatizerjev.

In če je proletarec premalo — jih je treba narediti. Če je narodno blagostanje ovira revoluciji — ga je treba pač uničiti.

Zelo enostavno! Razstreliti železnice in mostove, zažgati tovarne in domačije, oropati, kar je nesrečnejšem ostalo — in evo ti beračev na pretek!

Tako si pridobijo pod krinko »narodno-osvobodilne akcije« armado lačnih obupanec, ki bo slepo dila za teboj.

Glej le, da jim čim več obljubiš! Za take procese ima kominternu že ustaljene strokovne izraze v vseh jezilih, ki so v rabi na tem planetu. V slovenščini se pravi temu »pripravljalna faza revolucije«.

No, dragi mešan ljubljanski — ali se ti je posvetilo?

Ali veš, zakaj morajo biti žrtve? Ali sedaj razumeš neprestano zahtevo Ofarjev po oblasti? Ali sedaj razlikuješ Slovenca od plačanega internacionalca?

Pa to je nemogoče, to je blazno — poročaj.

Seveda je to blazno, toda le zate — ne pa za onega, ki hoče priti na oblast po tvoji grbi. Za poslušne slugе kompartije so rop, požig, umor le sredstva, predvidena po točnih, vnaprej zasnovanih načrtih.

Ali še ne veš, da je vse, kar danes doživlja, delo kominternske pete kolone, plačane naravnost iz tužine? V tužini so bili skovani naklepi proti našemu narodu in slovenska kompartija je le slepo orodje, ki mora ubogati, ker bi sicer usahnili bogati viri dohodkov in še kazni ne bi ušli izlajale svetovne revolucije.

In ti, dragi purgar, tega ne veš! Res ne? Pa toliko si žrtveval za »narodno stvar«!

Poročilo generalnega tajnika kominterne Dimitrova daje vsa pojasnila v govoru »Novi ovinki — stari cilji«, kakor tudi priročnik za politične lažnjivce in morilce, ki ga je spisal priznani komunistični strokovnjak pod naslovom »Načrt pravih za državljansko vojno«. Ta knjižica vsebuje tudi praktična navodila za »streljanje političnih nasprotnikov« po najnovejših izkušnjah španske revolucije.

Evo ti majhen primer iz tega priročnika: »Vsakršnen znak človeškega čustvovanja, ki bi ga proletarijstvo kazalo nasproti razrednim sovražnikom med oboje borbno, ustvarja samo nove težave. Napad mora priti iznenada in najprej je treba pomoriti vse voditelje, nato pa še vse tiste, ki bi se pozneje utegnili zoperstavljati uspehu vstaje.«

Upamo, da ti je, dragi tovarnar, profesor, advokat itd., itd. teorije dovolj. Če pa želiš videti, kako to izvedla v praksi, in vedeti, kako se obrestujejo tvoji prispevki za OF, pojdi po štir slovenski domovini, ki je danes dolina solz in grobov. Tam si izračunaj obresti svojih Judeževih srebrnikov. Pretečaj svoj delež pri komunistični režiji križevoga pota, ki ga doživlja naš narod v teh dneh, strzani sp, sicer —

— Kajnovo znamenje boš nosil na čelu do konca svojih dni!

D. D.

Tracija, Makedonija in Dobrudža spadajo k Bolgariji

Sofija, 26. nov. DNB. Narodni poslanec Kožuharov, ravnatelj lista »Slovo«, je v govoru na zasedanju sobiranja med drugim izjavil, da zahteva Bolgarija Tracijo, Makedonijo in Dobrudžo. Makedonija je sestavni del Bolgarije in zato se ji Bolgari ne bodo nikoli odrekli.

Ko je na Dolenjskem izbruhnila „republika“

Z današnjim člankom začenjamo objavljati vrsto poročil, sestavljenih po zanesljivih pričevanjih izpod komunistične strahovlade rešenih ujetnikov in prisilnih mobilizirancev. Poročila bodo skušala podati čim bolj pregledno in stvarno sliko o položaju, razmerah in dogodkih na Dolenjskem, posebno na novomeškem področju, po izdajalskem potratu badoljevcev s komunisti ter o nepopisni nesreči, ki so jo komunisti priklicali nad naše kraje in naše ljudi.

Osmi september! Kdo izmed Novomeščanov in sploh Dolenjcev ga bo pozabil? Od takrat datira »osvoboditev« Dolenjske, takrat se je z čela doma najhujše preizkušnje dolenjskega ljudstva.

Pred 8. septembrom se je poveljstvo komunistične armije na Dolenjskem na vse moč trudilo, da bi razširilo svoje akcije in da bi oživilo med ljudmi že močno upadajoče navdušenje. Vendar svojega cilja nikakor ni moglo doseči, čeprav je skrivaj še takrat stalno prejemale pomoč od badoljevcev. S pomočjo ljubljanske badoljevske finančne straže je prišel iz Ljubljane mitski železniški vagon vojaškega materiala in opreme na Dolenjsko, kjer so nato železničarji, ki so bili v službi OF, došli blago spraviti v prave roke. Po dr. zavzemnem udaru v Italiji dne 25. julija je sodelovanje med badoljevci in komunisti postalo še bolj pristransko, čeprav so ga skušali na obeh straneh še prikriti. Rzne informirane badoljevske formacije so spravljale zlasti preko Iga dan za dnevom po cele tovorne avtomobile materiala v roke komunističnim krdomom. To vse je dokazano in komunisti sami so se mnogo pohvalili s takimi podvigi.

Pa vse skupaj ni nič pomagalo. Kamorkoli so »osvoboditelji« prišli, so našli na odpor ne sicer na odpor italijanske savaške obojene sile, pač na na vedno pripravljene vaše straže. Po lastnem pripovedovanju visokih komunističnih funkcionarjev je bilo razširjenje njihove skoke nemogoče vse do tle, dokler so čuvali slovenske vasi vaše straže.

Izdajalski dogovor med badoljevci in komunisti

8. september je prinesel v tem pogledu bistveno spremembo. Badoljevski poveljnik v Novem mestu general Cerutti, ki je že prej vzdrževal tajne, a trajne stike s komunisti, jih je sedaj takoj javno poklical v Novo mesto in jim poslal celo vojaški vlak v Strazho. Z njim izdajstva badoljevcev je bil odpor novomeške protikomunistične posade brezupen. Vsem je pretil pogin in le izbornemu vodstvu njihovega poveljnika gre zahvala, da se je rešila posadka. Umik je bil tako sprtno izveden, da so jih komunistični oddelki potem iskali povsod, celo po Griškem in Hrvaškem, samo tam ne, kjer so res bili.

Novo mesto je takrat popolnoma izgubilo glavo. Razsodnost je ohranila le majna peščica ljudi, a še od teh se jih večina ni zavedala, kaj vse to pomeni. Ljudje so se zbirali v gruča pred divjijskim poveljstvom, v katerem so se ravno tistokrat pojavili badoljevski generali s komunističnimi komandanti. Prepevali so in vzdikali iz zdelo se je, da so na mah pozabili, kaj vse so jim badoljevci prej storili.

Komunisti so medtem, kakor je že splošno znano, napravili s italijansko divizijo dogovor o izročitvi dela orožja. Z ostalim orožjem naj bi se italijanski vojniki vrnili v Italijo r-zen onih, ki so bili voljni pridružiti se komunistom. Teh je bilo prav malo, zato so jih precej pridržali s silo, zlasti topničarje in druge specialiste. Badoljevci so potem svoje izdajstvo tudi sami drago plačali, kajti komunisti so jim pobrali prav ves material in izropali tudi vse one vojaške, ki so se hoteli vrniti v Italijo, tako da so po večini dosegli mejo le v srcah in hlačah in brez čevljev.

Novo mesto brez glave

V Novo mesto je prišel sprva le majhen oddelek oboženih komunistov. Hitro pa so pograbil v svoje roke oblast in postavili na vsa mesta svoje ljudi. Takoj v začetku so priredili tisti slovi »miting«, o katerem pa govorja drugič. Po mestu so nalepili lepake in raztrosili letake z »naj-novejšimi vestmi«: »Angleži so se že izkrcali v Trstu in na Reki in zasedli vsa Dalmacija«. Rusi so prebili fronto v silni dolžini in pridirajo v Rumunijo in na Poljsko. — Vse slovenske politične stranke so se pridružile OF« itd. itd.

In ljudstvo je verjelo. Obnašalo se je tako brezglavo, da so se ljudje tistim trezno mislečim, ki so še ostali, prav smilili. Po vsem mestu je znanjalo vina in žganja. Vse je bilo na ulici, skoraj vse oboženo, ker je bilo povsod na pretek orožja, ki so ga odrgli badoljevski vojniki. Desetletni dečki so hodili s puškami in bombami, dvanajstletna dekleta so se postavljala s italijanskimi skornji in revolverji. Staro in mlado je nosilo tolovaška pokrivala, one odvrtno neokusne kape na tri rogle.

Težko je reči, koliko je bilo v tem početju navdušenja in zaslepljenosti, pa koliko špekulacije in strahu. Dejstvo je, da so se mnogi ljudje sami ponujali komunistom za razne funkcije ter naštevati in se hvaliti, kaj vse znajo in zmorejo.

Prvo iztizenje

Komunisti so objavili tudi splošno mobilizacijo za vse moške od 17. do 45. leta. Očitno pa niso imeli dosti zaupanja in odziv, kajti še preden je potekel rok za prijavo, so že začele krožiti po mestu patrule, ki so enostavno prijelo vsakega moškega in ga odpeljale na zborna mesto. Patrule so stikale tudi po hišah, če se jim ni kdo skrli. Pridržani so bili vsi, ne glede na to ali so bili telesno sposobni ali ne. Celo nekaj žensk so polovili in jih pridržali.

Ko v prvih dneh ni bilo z nemške strani nobene reakcije, je komunistična propaganda to izrabila, češ: vojna je res že končana.

V današnji številki je priobčenih

514

malih oglasov

čana. Prvi bridki opomin v tem napaču je bilo letalsko bombardiranje. Takrat se je del Novomeščanov šele zavedel, da gre za res in kakšna samomorilna blaznost je vse to komunistično početje. Na žalost se ni spregledali vsi. Po bombardiranju je vse bežalo iz Novega mesta. Mnogo je bilo hud prizadetih, toda vedno jih je še bilo nekaj, ki se niso mogli otresti komunističnega vpliva. Med nje so komunisti vrgli bedasto tezo: »Nemci ne morejo storiti ničesar proti nam, le z letali nas še lahko napadajo.« Človeška kratkovidnost in neumnost je včasih res neomejena.

Ljudstvo na deželi je bilo neprimerno bolj pametno

Ljudstvo na deželi je bilo neprimerno bolj pametno in bistro. Ni verjelo, da bi partizanska oblast ostala. Povsod se je videlo, kako izvajajo ljudje na kmetsko pasivno rezistenco. Le neradi so prodajali komunističnim krdomom kako mačenkast, kaj boljega pa sploh ne. Ko so bili deželni priča nemškemu uničevanju železnice in železnih naprav so se križali in tarnali, da je to greh, hudobija in novost. Komunistični komandanti in podkomandanti so bili besni zaradi tega odklonilnega stališča kmečkega ljudstva in so se znašli nad ljudmi, kar so se le mogli. Ker se niso hoteli odzvati objavljeni mobilizaciji, so jih s silo odvajali in uvrščali v svoja krdela. Ker jim niso hoteli za bene prodajati pridelkov, so jim jih kratkomo oporali. Pozorni so vse, za katere so mislili, da odpirajo ljudem oči.

V takih razmerah so komunisti formalno svojo »vojsko«. Vsi mobiliziranci so bili podvrženi strogi disciplini. Nad njimi je stalno bdel komisarij revolver in grožnja vojnega sodišča, ki je poznalo samo eno kazen, to je smrt. Pa se navzle temu so kmetski možje in fantje stalno uhajali domov. Cela stvar se je zdelo vsem in se je tudi res tako vrtila — kot komedija, čeprav železna in krvava komedija. Vse, kar je bilo resnega z dežele in tudi, če večina pametne, prav tako navilno mobilizirane inteligence, je samo čakala konca. Kakšen bo konec te komunistične »vojske«, je vedel vsak in se je v ožjih družbah med zanesljivimi ljudmi o tem tudi govorilo.

Formacija oddelkov se je bližala koncu. Komunistično poveljstvo je objavilo, da bo začelo »operacije proti Nemčiji«. Naj bi »podprle rusko ofenzivo«. Komunistična »divizija« je dobila nalogo, da začne z napradom proti nemški meji in tako s svojim 5000 mobiliziranci začne istočasno z Rusi Nemčiji odločilni udarec.

To so besede, ki jih je povedal nekdo po velikih večerice, ko se je vrnil iz štaba, kjer je dobil ukaz za napad. Celó še več: pred postrojenim močtvom je dal ukaz, da naj se ne ustavijo prej, preden ne zavojujejo določenih okrajev, na še takrat le na izrecno povelje...

Boljševiki smatrajo Poljsko že za svojo

Stockholm, 26. nov. DNB. »Aften Tidningen« javlja iz Moskve, da so ustanovili v Sovjetski zvezi že drugo poljsko divizijo. Pred prejemom v divizijo so morali poljski vojniki preči tako: »Prisega Sovjetski zvezi zvestost in prisega, da bom varoval bratstvo s sovjetsko armado.«

To je nadaljnji dokaz za metode boljševiških mogotcev in prav posebno potrjuje, da smatrajo boljševiki Poljsko že za svojo.

Moskovski postopek je zelo preprost. Najprej se prisilijo Poljak, da »sprovoltvoljno« vstopijo v osvobodilne legije, nato postanejo legije del sovjetske vojske, pri čemer seveda ne more izostati vojaška prisega. Ta je sestavljena na način, da se da iz nje izjaviti, kakor da so »protivoljce pristali na to, da se Poljska vključi v sklop Sovjetske zveze. Verjetno pa je, da poje druga poljska divizija isto pct, ki jo je nedavno ubrala prva divizija, in s tem se bo pokazalo pravo mišljenje poljskih »sprovoltvoljcev«.

Turška kritika o moskovski konferenci

Carigrad, 26. nov. DNB. Uvodnik lista »Džumhurjet« označuje dejstvo, da moskovski komuniké ne vsebuje izjave o nameravanem postopanju s premaganimi državami kot njegovo največjo pomanjkljivost. Prej nekdo je bilo rečeno, naj vsi narodi uživajo po tej vojni enake pravice. Nato so majhnim članom oči delali objube, če se takoj predajo, sedaj pa se govori o bolj ali manj težkih kaznih. Tega v Turčiji nihče ne more razumeti, saj to nima nič skupnega z enakimi pravici vseh narodov, za katere se baje zavzemajo.

Degolzem in boljševizem

Curih, 25. nov. DNB. Po vesti »Tata« je prihod francoskega komunista Thoreza v Alžir v zvezi z medsebojnim razčiščenjem odnosov med degolizmom in boljševizmom. Pojavilo se je vprašanje sodelovanja francoske komunistične stranke v vladi, kar se mora praktično smatrati sprejem zastopnikov stranke v De Gaullovo odbor kot udeležbo pri vladni odgovornosti. Po svojih zastopnikih v posvetovalni skupščini v Alžiru zahtevajo komunisti sodelovanje v studentskem odboru. De Gaulle je pripravljen parlamentarno zaradi podlaga svoje vlade. To pot ne gre več za pasivno zadržanje komunistov, temveč za določitev pogojev za prevzem vladne odgovornosti.

Algairas, 25. nov. DNB. Na seji tako zvezane parlamenta francoskih disidentov v Alžiru se je v sredo prišlo De Gaulle, da tudi prijateljske sile nečelo priznati disidentskega odbora, zaradi česar ima velike težave. Zunanji komisar Massigli je izjavil o dogodkih v Libanonu: »Ne smatram za potrebno, da bi v tem vprašanju posredovala kakršnakoli druga sila.«

Lastnikom motornih vozil

Pozivajo se vsi lastniki ali oskrbniki motornih vozil (potniških avtomobilov, tovornih avtomobilov, ambulancijskih, škroplilnih ali gasilskih avtomobilov, motociklov, priklonikov, vlačilcev itd.), ki imajo v ljubljanski pokrajini svoje stalno bivališče, in sicer ne glede na to, ali imajo domačo ali tujo evdenčno številko da obvezno prijavijo vsako motorno vozilo šefu pokrajinske uprave, posluhujoč se tiskovine, ki se dobi v Uradu za civilno motORIZACIJO, Ljubljana, Wolfova ulica 12-1.

Te prijave točno izpolnjene in po lastniku ali oskrbniku podpisane, in sicer za vsako vozilo na poseben tiskovni, je poslati neporočeno ali osebno oddati najpozneje do 15. decembra t. l. v Uradu za civilno motORIZACIJO v izogib zakonskih posledic.

Nastanek žolčnih kamnov odkrit

Berlin, 25. nov. DNB. Dr. Liesegang iz Instituta cesarja Viljema za fiziologijo in Frankfurtu ob Meni je odgovoril v reviji »Umschau« na vprašanje, kako nastanejo žolčni kamni. Poudarja, da so sestavine žolčnih kamnov, namreč holesterin, kalcijeve soli in žolčna barvila, stalno v telesu ter jih normalno najdemo v žolčnem mehurju in drugod v tekočem in ne v trdnem stanju, zaradi česar so tudi popolnoma neškodljive. Žolčni kamni nastanejo šele, ko se te sestavine strdi. Premasice nje telesa s temi snovmi in njihovo nakopičenje na gotovih krajih telesa, n. pr. ob malem kristalu sečne kisline v žolčnem mehurju, tvori prvo jedro žolčnih kamnov. Dr. Liesegang je mnenja, da najbrž nastane pred tvorbo žolčnih kamnov neka predstopnja, na katero se šele vsede trdni kristalni sloj. Ti sloji se kopičijo eden za drugim in tako nastane okrog trdnega jedra več plasti. Prerez žolčnega kamna je podoben prerezu starejšega drevesa, pri katerem tudi vidimo več plasti, ki odgovarjajo posameznim letnicam.

Ločitev Age Khana

Bern, 25. nov. DNB. Zenevsko sodišče prve stopnje je v sredo obravnavalo predlog Age Khana in njegove žene za ločitev zakona. Izrečena je bila ločitev zaradi razrušenja zakona. Glede mladitnega sina iz tega zakona je bilo sprazumno določeno, da bo nad njim oče še nadalje vršil svojo očetovsko oblast.

Kratke vesti iz vsega sveta

Lizbona, 27. nov. DNB. Portugalski parlament se je v sredo srečal v pradi São Bento k rednemu zasedanju.

Madrid, 26. nov. DNB. V spomin mnogih dijakov, ki so jih v državljanski vojni boljševiki umorili ali na so nadli na vzhodnem bojišču v borbi proti boljševizmu, so otvorili dijaški univerze v Barceloni skupno s predstavniki oblasti spominsko razstavo.

Stockholm, 26. nov. DNB. Po posbnem bernski vesti lista »Dagens Nyheter« se prebivalstvo v onih predelih južne Italije, ki so jih zasedli Anglo-Američani, želi, pritožuje zaradi pomanjkanja živil in vedenja tujih vojakov.

Heřinki, 26. nov. DNB. »Suomen Sosial-demokratit« piše: »Tudi za Finsko je odločno spoznanje, da ni drugega izhoda iz te vojne kakor le dokončna zmaga nad sovražnikom.«

Milan, 26. nov. DNB. Zaradi sklepa italijanskega ministrskega sveta se bo narodna republikanska država od 1. decembra dalje dokončno imenovala »Italijanska socialna republika«.

Bern, 26. nov. DNB. »Exchange« javlja iz Kaira, da je tiskaj prišel prvi sovjetski poslanec pri egiptski vladi Nivelov.

Stockholm, 26. nov. DNB. »New York Times« javlja v četrtki iz Mexico Cityja, da se pozaja sovjetski poslanec Konstantin Uman-ski iz brazilsko vlado o vzpostaviti diplomatskih odnosov med Sovjetsko zvezo in Brazilijo. Smatrajo, da je glavna Uman-skijeva naloga, da naveže stike s čim več iberoameriškimi državami.

Madrid, 26. nov. DNB. List »Madrid« prinaša izveščje iz nekoga članka v londonskem »Daily Mailu«, ki pravi: »Najzanimivejšje za italijanski pohod je dejstvo, da vedno to stori, kar Nemci pričakujejo. Dosej nismo mogli izvesti še ničesar, kar ne bi nasprotnik že vnaprej slutil ali vedel.«

Razdeljevanje racioniranih živil v decembru

V mesecu decembru bodo delili trgovci racionirana živila potrošnikom za ves mesec naprej, razen masčob, ki jih bodo delili zaenkrat samo za pol meseca.

Ljubljanski potrošniki smejo kupovati samo pri onem trgovcu, pri katerem so oddali glave novembrskih živilskih nakaznic.

Na podeželske živilske nakaznice ni mogoč nakup živil v Ljubljani. Izjema so samo dodatne nakaznice SD I, II, III, s katerimi lahko nabavljajo upravičenci kruh pri peklih.

A. Na živilske nakaznice, ki jih je izdal Mestni preskrbovalni urad v Ljubljani, bodo delili trgovci naslednja racionirana živila:

1. Na navadno živilsko nakaznico:

dnevno 150 g kruha ali 124 g krušne moke (t. j. mesečno 3.844 kg moke); mesečno: 1 kg riža, 1 kg testenin, 2 del olja (na odrezke za masčobe od 1. do 16. decembra); delitev ostale količine masčob bo objavljena naknadno; 500 g sladkorja, 500 g soli, 100 g pralnega mila, 50 g paradiz-nikve meze na odrezek »652«, 50 g trdega sira na odrezek »652«; v kolikor pa ne bi dobili potrošniški dovolji sira pri svojih trgovcih, naj ga nabavijo pri mlekarstih stojnicah na Pogačarjevem trgu.

2. Na dodatne živilske nakaznice SD I, II in III za razne vrste delavcev:

dnevno 100 g kruha ali 82,6 g krušne moke (t. j. mesečno 2.560 kg moke) na vsak odrezek, ki nosi oznako »SD I«, »SD II«, »SD III« ter mesečno 600 g riža na odrezke za živila za juho (pri težkih in najtežjih delavcih).

3. Na posebno dodatno živilsko nakaznico za kruh (za zavodnike in osebe izven):

dnevno 150 g kruha ali 124 g krušne moke (t. j. mesečno 3.844 kg moke).

4. Na dodatno živilsko nakaznico »GMA« (za otroke do 3 let):

mesečno: 1000 g riža, 500 g sladkorja ter 750 g marmelade (500 g na že določen odrezek ter 250 g na odrezek »1«).

5. Dodatni živilski nakaznici »GMB« in »GMC« (za mladiče od 3 do 18 let in nakazila za osebe nad 65 let starosti):

mesečno 500 g marmelade.

6. Na dodatno nakaznico za kruh za bolnike:

dnevno 100 g kruha ali 82,6 g krušne moke (t. j. mesečno 2.560 kg moke).

7. Na dodatno nakaznico za meso za bolnike:

dnevno 100 g mesa pri običajnih mesarjih.

8. Na »posebno nakazilo« in »nakazilo za bolnike« smejo izdajati trgovci racionirana živila v količini, ki je na nakazilih vpisana in sicer samo na nakazila, ki jih je izdal Prevod ali Mestni preskrbovalni urad v Ljubljani.

B. Na živilske nakaznice, ki so jih izdali ostali preskrbovalni uradi, ki so redno oskrbovani z racioniranimi živilmi, bo do dobili potrošniki pri trgovcih v svoji občini:

1. Na navadno živilsko nakaznico:

vsaj živila kot v Ljubljani, v kolikor dopušta zaloga razen p razižn kove meze in trdega sira.

2. Na dodatne živilske nakaznice SD I, II in III za razne vrste delavcev:

vsaj živila kot v Ljubljani.

3. Na dodatno živilsko nakaznico GMA (za otroke do 3 let):

mesečno 1000 g riža, 500 g sladkorja in 500 g marmelade.

4. Na nakazilo za marmelado za otroke do 3 let:

mesečno 350 g marmelade.

5. Na posebna nakazila in nakazila za bolnike:

vsaj živila, ki so na nakazilih vpisana.

Nakazovanje bolniških dodatkov za mesec december

Bolniki, ki so po predloženih zdravniških spraveh upravičeni do dobavit posebne dodatke racioniranih živil, bo bolniški odesk mestnega preskrbovalnega urada meseca decembra delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8. do 11.45 ure samo v pritrilju turške palače v Kržankah. Gosposka ulica 15, po naslednjem razporedu:

Od 1. do 9. decembra samo bolnikom, ki imajo pravico tudi za meso, tako da pridejo na vrsto v sredo 1. decembra bolniki z začetnicami A do J, v četrtki 2. decembra z začetnicami F do J, v petek 3. decembra z začetnicami K, v soboto 4. decembra z začetnicami L do N, v ponedeljek 6. decembra z začetnicami O in P, v torek 7. decembra z začetnicami R do T in v četrtki 9. decembra bolniki z začetnicami U do Z.

Od 10. do 18. decembra drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v petek 10. decembra bolniki z začetnicami A do D, v soboto 11. decembra z začetnicami E do J, v ponedeljek 13. decembra z začetnicami K, v torek 14. decembra z začetnicami L do N, v sredo 15. decembra z začetnicami O in P, v četrtki 16. decembra z začetnicami R in S, v petek 17. decembra z začetnicami T do U in v soboto 19. decembra bolniki z začetnicami V do Z.

Od 20. decembra bo bolniški odesk delil nakazila za sladkor za dojenčke in bolnike, toda le na podlagi predloženih zdravniških spraveh, da pridejo na vrsto v ponedeljek 20. decembra upravičenci z začetnicami A do D, v torek 21. decembra z začetnicami E do J, v sredo 22. decembra z začetnicami K, v četrtki 23. decembra z začetnicami L in M, v petek 24. decembra z začetnicami N do P, v ponedeljek 27. decembra z začetnicami R in S, v torek 28. decembra z začetnicami T do U in v sredo 29. decembra upravičenci z začetnicami V do Z.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni do dobavit posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od 1. do 10. decembra samo popoldne.

Opozarjamo, da se bodo delila bolniška nakazila natanko po gornjem razporedu in le na podlagi predloženih živilskih nakaznic za mesec december.

Oddaja odrezkov novembrskih živilskih nakaznic

Ljubljanski mestni preskrbovalni urad bo odrezke živilskih nakaznic za november prevzemal v Mestnem domu, II. nadstropje, soba št. 8, tako da bodo 2. decembra prišli na vrsto trgovci z začetnicami A do E, 3. decembra z začetnicami F do konca,

4. decembra z začetnicami G do F, 6. decembra z začetnicami G in H, 7. decembra z začetnicami I in J, 9. decembra z začetnicami K do konca, 10. decembra z začetnim zlogom Kon do konca, 11. decembra z začetnicami L do Ma, 13. decembra z začetnim zlogom Me do konca, 14. decembra z začetnicami N in O, 15. decembra z začetnicami P, 16. decembra z začetnicami R in S, 17. decembra Nabavljajna zadruga državnih železnih čarjev; 18. decembra trgovci z začetnicami S in T, 20. decembra z začetnicami U do Z. Peki pridejo na vrsto 21. decembra z začetnicami A do J, dne 22. decembra z začetnicami K do P in dne 23. decembra z začetnicami P do Z. — Za sestavo oziroma zložitve odrezkov veljajo določila, ki so bila objavljena za oktobrske odrezke.

Izdaja nakazil obrtnikom za bencin in petrolej

Obrtniki, ki pri emajo pri Pokrajinskem gospodarskem svetu bone za bencin in petrolej kot pomožno sredstvo brez posebne pismene prošnje na podlagi seznamov, ki jih predlaga odesk za obrtništvo pri Združenju industrijev in obrtnikov, se opozarjajo, da še morajo meseca decembra dvigniti boni po strokah in po imenskih začetnih krkih ob naslednjih dnevih: mizarji, 1. decembra od začetnice A do O, 2. decembra od P do Z; slikarji in plekarji 3. decembra; urarji in knjigovodje 4. decembra; mehaniki 6. decembra; kleparji in ključavničarji 7. decembra; električniki in steklarji 9. decembra. Upravičencem, ki ne dvgnejo bonov na določen dan, zapade nakazilo za dotični mesec.

Gospodarstvo

Zamenjava rabnih predmetov v Nemčiji

Nedavno smo na tem mestu poročali o novi organizaciji zamenjave rabnih predmetov v Nemčiji preko tako imenovanih central za zamenjavo. V zvezi z organizacijo teh central poročajo nemški listi, da je promet z zamenjavo v zadnjih časih dobil še poseben pomen sprčo začele zapore izkoriščanja oblačilnih izkazov. Nemski strokovni list »Text-leitung« opozarja, da so na področju zamenjave še velike neizkoriščene možnosti.

V Nemčiji je 20 do 22 milijonov otrok do 17 let, kar predstavlja približno eno četrtino celotnega prebivalstva. Otroci, ki rasejo, svojih oblačil po večini ne ponosijo kakor odrasli ljudje, razen v družinah z velikim številom otrok, kjer manjši otroci ponosijo obleke starejših bratov ali sester. Mnogo pa je družin, ki imajo samo po dva otroka ali celo samo enega. Po statistiki iz leta 1939, je bilo v Nemčiji 9,5 milijona gospodinjstev z otroci. Od teh je bilo le 1,7 milijona gospodinjstev z več kakor dvema otrokoma. Preko 5 milijonov družin ima samo enega otroka. Pa tudi v družinah z dvema otrokoma je upoštevati številne primere, da je v družini poleg deklica, tako da mlajši otrok ne more ponositi oblek starejšega. Te številke kažejo, kakšne velike možnosti so dane za zamenjavo otroških oblačil.

Na drugi strani je upoštevati, da umre v Nemčiji na leto (ne upoštevajoč pripadnikov vojske) več kakor 1 milijon ljudi in da tudi v teh primerih dečki po večini ne ponosijo oblačil umrlega. Tudi tu lahko zamenjava oblačil bistveno olajša oskrbo prebivalstva z oblačili.

Navedeni primeri kažejo, kakšno važnost je pripisati dobri organizaciji zamenjave oblačil. Ta organizacija mora biti taka, da se lahko vrši brez posebnih formalnosti. Postopek mora biti tak, da ne povzroča onim, ki oblačila zamenjujejo, neprijetnosti, da bi se sramovali ponuditi staro ponoženo obleko v zamenjavo za drugo obleko ali drug predmet. Zato je treba organizacijo prilagoditi običajem in trgovini z novimi predmeti. Uvedba central za zamenjavo je mogoča le v večjih mestih. Organizacijo teh central bodo še izpopolnili. Pri tem je mišljeno, da se pritegne k organizaciji tudi trgovina, da se tako bolje izkoristi osebe trgovinskih obratov tam, kjer ni preobremenjen s delom. Na tej osnovi so brez dodatne uporabe prostorov, razsvetljave, kurjave in delovnih moči uredili zamenjavo v mestu Halle, kjer je stvar organizirala tamonajša pokrajinska gospodarska zbornica, ki je pritegnila 16 strokovnih trgovinskih obratov. Zamenjava je dobro urejena. Oni, ki imajo rabni predmet, sposoben za zamenjavo, prinese dotični predmet v trgovino, ki prodaja podobne nove predmete. V trgovini se vrednost predmeta strokovno in po predpisih oceni, nakar dobi ponudnik predmeta potrdilo z navedbo vrednosti. S tem potrdilom, ki ima veljavnost 3 mesecev, si dotična oseba lahko v ostalih 15 trgovinah izbere zaželen predmet, ki ga je kdo drug ponudil v zamenjavo. Če je vrednost enega in drugega predmeta približno enaka, so pogoji za zamenjavo dani in se razlika poravnava v gotovini. Trgovci, ki je zamenjavo posredoval, dobi za svoj trud in za delo 10% cenilne vrednosti. S tem je zamenjava rabnih predmetov prilagajena običajem v trgovini in je dogovor med osebami, ki preliemete zamenjujejo, nepotreben. Tak način zamenjave je možen v vsakem manjšem mestu in je zlasti potreben glede na veliko povpraševanje kmečkega prebivalstva po ponošenih oblačilih.

Jesen se poslavlja od nas...

V gosto, neprodano, človeški duh morečo megljo se je zavila zadnje dni naša pokrajina, kakor da bi se hotela skriti pred soncem in zvezdami, da je ne bi nikdo videl v njenih jesenskih, otožnih gojoti. S sramežljivo devico jo lahko primerjamo to našo ljubljeno grudo, ki se ne zaveda svoje lepote, saj je lepa tudi sedaj v tej dobi s svojimi planinami, okrašenimi z belimi lisami, s svojim prijaznim, zdaj le s temnim smrečjem ozivljenim homoljem, s svojimi krotkimi, čednimi ravninami, na katerih zeleni nalik preprogam nadobudna ozimina, kjer se razprostirajo neobdelana, s svežim plevelom prepletena strnišča in polja ter po vlagi in toploti v naglici ozeleneli travniki.

Pa je sonce nekega popoldne nenadno pogledalo skozi oblake in se nasmejalo tej pestrosti pod seboj. Ni stalo visoko, le malo se dvigajoč nad gorami je gledalo na zaspalo, nedavno še tako bujno življenja polno pokrajino. Kak preobrat, ko nam zasije sonce, čeprav kratko v jesenski mrak! Mora, ki tare srce, se nam odvali, duh se iznebi potrtosti, ker smo pač otroci sonca. Vse naše bitje, vse naše lagodje je odvisno od sonca in popolnoma razumljivo je, da so ga častila stara ljudstva kot najvišje božanstvo; saj ono in le ono je pričaralo pod vplivom neke za nas nedoumljive sile življenje na tej obli. le ono ga bo vzdrževalo še tudi v bodoče na tisoče in tisoče milijonov let. Toda,

kaj nam pomaga sonce, ki s svetlobo hrib in plan zalije, če nam obenem v srca globino ne zasije!

Na temnih holmih se vzpenjajo pred temnim ozadjem smrečja in mrljisko blede gola stebela brez turbojno profi nebu; zadnji rumeni lističi, ki se še niso usuli po slani in snegu, se vrtinčijo opotekajoč se po vejah na zemljo. Le jelsje v kaki ozki dolinici, nizko robidje in pa korenjaški hrasti so še več ali manj košati in klubujejo robatim sunkom vetrov ter dajo redkim sinikam in s preplašenimi očesi po hrani stikajočimi taščicami malo zavetja. Na vlažnih tleh si pa tu in tam, letni dobi in pojemajočemu soncu primerno zvedavo ogledujejo svet male marjetice ter

nadomeščajo velike, ki so se že odpravile k počitku, ko je njih dobitnik, ki ga posnemajo po podobi, omagal v borbi z nasprotujočimi mu besmi zime.

Tiho, z otožnim, potrtim mrmranjem tekó vodice v še tišjih leham in zapuščenih, strmih grapah neveselo neznanim daljavam nasproti, ovirane po rjavem, zamrlem listju. Tudi barski jarki so se po pronicajoči vlazi napolnili in potegnili s seboj vsa prej vzravnana stebela in listje vodnih rastlin, ki so zdaj pribežališče neštevitih vodnih prebivalcev. Že davno so godci v zelenem kroju, ko so zagledali prvi sneg, prestraženi z napol togimi udi obupno zamahali in se zarili v rahlo blato, tam, kjer voda ne usahne, sicer bi bilo po njih, ko bi jih led drudna, prosinca in svečana zajel na suhem. Isto velja za pupke in za vse te revčke, ki se tu skrivajo ter so na milost in nemilost izročeni menajočim se prilikom v življenja trudni naravi.

Bližamo se polegoma dobi miru v

prirodi, ko se bo gosteje ko doslej usula belina z neba in pokrila zaspalo pokrajino s toplo odejo. Zdaj se na obhoščeni pobočji šopirijo med rjavim listjem zelenobaržunaste blazine gozdnega, za jaslice potrebnega mahu. Na drugih vlažnih mestih nas pa pozdravljajo zvezdice sočnega mahu, poleg tega pa še velike, kakor po gozdnem dnu raztresne zvezde rebrč. Izkoristimo dobo, da si nabereimo po starem običaju mahovino, saj ne vemo, kdaj in za koliko časa nam bo Vetrta baba zaslula gozdno dno.

Čim bolj se daljšajo jesenske noči, tem bolj se vzbuja v nas nada na lepše dni, ko se bo zopet vse pomladilo in se srce veselilo. Tako je v prirodi, ki ne dopušča enoličnosti in prav v tej nestanovitnosti, v tej večni menjavi dogajanj vidi čuteč človek ono pestrost in mizevnost, ki stori življenje življenja vredno. Od slehernika pa je odvisno, da mu je življenje sen kakor len in sončen dan.

O. S.

Železniški pionirji na fronti

Pod tem naslovom pše nemški general-lajtnant dr. von Schaeuwen:

Nemško železniško pionirsko četo so ob obnovi nemške vojske nanovo ustvarili. Pri tem je bila prav posebna storitev, da je to četo, s katero državna bramba ni razpolagala, uspelo ustvariti v letih 1934. do 1939. tako rekoč iz nič in jo napraviti tako zmogljivo, da je mogla ustrezati velikanskim zahtevam današnje usodne borbe Velike Nemčije. Pri prodiranju na Poljskem, na zapadu in na Balkanu je mogla vojska prevzeti železniško omrežje, ki je širina njegovih tirisic ustrezala nemški širini. Na vzhodu je bilo treba preurediti vsak meter sovjetskega omrežja na nemško širino. Če je že ta naloga postavljala na železniške pionirje velike zahteve, so postale te še večje, ker je bilo treba nanovo zgraditi ali popraviti skoraj vse železniške mostove in predore, ki jih je bil sovražnik bolj ali manj temeljito uničil. Številni široki in globoko zarezniki veletok so postavljali na vseh bojiščih ogromne zahteve na spretnost, iznajdljivost in hitrost železniških pionirjev, kar se tiče gradnje težkih mostov v najrazličnejših podnebnih, talnih in vodnih okoliščinah, in to s pripravljenim ali samo pomožnim materialom. Pri tem so bile posebne težave že s pospravljanjem razbitin v zrak pognanih mostov in pogosto je bilo treba opraviti obsežna rezalna dela pod vodo.

Na vzhodu pa je bilo treba nove mostove zavarovati še s tem, da so struge očistili za neoviran prehod vodovja ter zgradili močne ledolomilce proti nevarnostim ledu in poplav. Najvažnejša stvar, da so mogle železniške proge hitro slediti četam, ki so prodrale v borbah naprej, je bila ta, da bi poizvedbe o železniških progah in njihovem razdejnanju držale korak

s prodiranjem. Letalo je pri tem tudi železniškim pionirjem zelo pomagalo. Častniki so v letalih prileteli do najsprednejših bojišč, prav tako so prihajali sem poizvedovalni oddelki na dreznah, v kolikor niso uničeni mostovi prekinjali železniških prog. Tudi popravilne oddrede so prevažala letala do točk, kjer so bile proge prekinjene, da so mogli urediti vsaj krajevni promet z zajetim železniškim materialom, v kolikor so bile proge pač uporabne. Ker so čete glavne vojske naglo napredovale skozi ozemlja, tako da so razpršeni in ubegli sovražnikov oddelki ali pa tolpe ograjali ta ozemlja, so se morali popravilni oddedi sami šteti in so se zapletali neredko v težke ter krvave borbe.

Takšne razmere so bile tudi na sami vzhodni fronti, ko se je prodiranje razvilo v položajno vojno. Rogovljenje tolpe je čedalje bolj naraščalo, zmerom nanovo je sovražnik te tolpe ojačeval z oddelki, ki jih je privlačal z letali ali pa so se sami prebijali skozi fronte. Ena izmed glavnih nalog teh tolpe je bila baš motenje dovza z neprestanimi napadi na železniške proge, ki jih v srčnih predelih na vzhodu pač ni bilo mogoče povsod dovoljno zavarovati. Tako ni na nekaterih oddelkih min dan, ko so procali o več prekinjav železniških prog, ker so te in te mostove, prehode in tire pognali v zrak, z minami vrgli vlake iz tirov ali pa napadli osamljene patrle in poedine straže na pragrah. Čeprav je vsakokrat uspelo popraviti škodo v nekoliko urah, je ta tih borba proti zahrbtnemu in v srčnih, pustih, močvirnih gozdovih in barjih le težko prijemljivemu sovražniku postavljala visoke zahteve na živčne sile in žilavost železniških pionirjev ter je videla mnogo tihera junštva med poedinimi vojniki.

Ob tržaškem kanalu

Trst, 24. novembra.

Poleg pokrite mestne tržnice je najvažnejše tržaško tržišče ob tako zvanem Ponterosu. Omenjeni trg ima svoje ime po nekdanjem rečem mostu, ki je bil pozneje nadomeščen z novim mostom, ki pa ni več reč. Ostalo je le njegovo ime. Tukaj je vsak dan živahno vrvenje. Dobš jabolka, kolikor si jih poželiš, po 5 do 7 lir za kg, zelje po 4, zelene paprike po 3 do 4, marone po 7 do 8 lir za kg itd.

V badoljševskih časih smo lahko doživeli na tem trgu pretresljive prizore. Tam ob javnem stranišču so se zbirali proti poldnevni tržaški starčki in starke. Iskali in brskali so po smetiščih zabojih ter privlekli iz njih glave in noge zaklanih pišk. Ti ostanki so bili vsi zamazani, premešani s krvjo in smetiščnimi odpadki. Toda siromaki so si jih trgali drug drugemu iz rok. Bili so veseli in so jih nesli domov, da so jih verjetno prekuhali v vroli vodi in nato zaužili. Tam v bližini in stranskih ulicah pa si lahko videlo po izlozih trgovin s perutnino nešteto oskubljenih kapunov, parov, kokoši, piščancev, gosi in rac po razmeroma visokih cenah.

Danes pa teh prizorov ni več. Nastopilo je novo stanje, kadolevski nered je izginil. Za mestne siromake je poskrbljeno s hrano za vso zimo. Pa tudi cene perutnine so znatno znižale navzdol. Tako dobiš purana že po 100 lir. Za to ceno ga menda v Ljubljani ni dobiti.

Tukaj ob trgu Ponterosu je znameniti tržaški kanal. V poletnih mesecih je na obeh straneh kanala zelo razgibano tržno življenje, zlasti vzdolž ulice Beil'ni. Močnice se nagajajo okoli neštetih prodajalcev lubenic in dijav, ki jih Tržani zelo cenijo. Veliki tržaški kanal je zgradil leta 1753. inž. Matej Pirana. Izkopali so ga za jadrnice, da so lahko z njh iztovorili v mestnem osrčju najrazličnejše blago, ribe, zelenjavo, čebulo, vino, ostrige, lubenice, dije itd. Kanal je segal tedaj prav do cerkve sv. Antona Novega. Pozneje so pred cerkvijo kanal zasukili in uredili slikovit trg, ki je nekaj prehod od kanala k prosljenemu stratišču. Preko kanala so vodili trije nemaljški mostovi. Stari rdeči most (Ponteroso) je zapustil trg svoje ime.

Ob velikem tržaškem kanalu vzbujata našo pozornost predvsem dve cerkveni stavbi. Mogočno ozadje kanalu tvorita monumentalna, največja tržaška katoliška cerkvena

b i bratranec, pač pa rodni brat rajnega dra Karla Zekraška. Bratranec obeh Zakrajških je pa bil pokojni župnik Janko Zakrajšek z Godčevega, ki je bil samo leto ali dve mlajši od obeh bratrancev v Ljubljani se pa imeli mena skupno gospodinjstvo. Vs trije so bili iz dobrih hiš in so pridno študirali.

Sedaj pa tudi z moje strani: Z krajnemu dohtarju naš b i hka domača bloška zemljica, pa tudi že davno pokojnima, bratu in bratranču, večni mir!

Striški

Obrezovanje in čiščenje sadnega drevja

Ljubljana, 27. novembra.

Mnogo je lastnikov vrtov v Ljubljani, ki želijo, da bi jim strokovnjak pravilno obrezal njihovo sadno drevje in grmičje. Večina ljubljanskih vrtov je pregosto zasajena s sadnim drevjem, da je vrt podoban »džungli« in drevje kljub vsej brigi gospodarja ne rodi ali saj ne tako obilo, kakor bi lahko. Je to posledica napačno zasnovane zasaditve, pa tudi nepravilnega obrezovanja sadnega drevja, ki so ga zgrešili številni »kvaražugoni«, ki se posebno spomladi oglašajo po vrtovih, izdajajoč se za izkušene strokovnjake. Skoda ima ne samo lastnik vrta, marveč celotno sadjarstvo, ki bi tudi v Ljubljani lahko dalo več in zdravljenejšega sadja.

Toda kje danes dobiti človeka, ki bi mu lastnik vrta lahko mirno zaupal svoje ljubljanske v rto? Ljubljanske podružnice Jadranskega in vrtnarskega društva so se sedaj lotile organizacije tega dela, tako da bodo zbrale vse one zainteresirane, ki želijo, da se jim pravilno obreže, razreže, pa tudi očisti njihovo sadno drevje, v kar so lastniki vrtov po zakonu itak obvezani. Na drugi strani bodo podružnice poiskale sposobne in zanesljive obrezovalce in jih napotile k posameznim naročnikom. Isto velja za precepčanje sadnega drevja. V Nemčiji ima na primer vsaka občina, kjer gojijo količjak sadja, tudi po več uradno nastavljenih obrezovalcev sadnega drevja, imenovanih »Bäumwart«.

Sedanji zimski čas, kadar ne zmrzuje, je najprikladnejši čas za ta dela. Zato naj se vsi zainteresirani, ki želijo, da se jim sadno drevje obreže, očisti ali precepi, javijo najbolje pisмено pri svoji podružnici ali pa v društveni pisarni v Franciškanski ulici št. 6. Pri tem naj navedejo vrsto in število dreves, ločeno pritrlično in visokodolobno ter približno starost. Obrezovalce se bo izkazal s priporočilnim pismom SVD in bo društvo po možnosti nadziralo njegovo delo. Vse morebitne pritožbe je nasloviti na podružnico, ki je poslala obrezovalca. Obrezovanje se bo opravljalo seveda v glavnem po vrstnem redu prijav.

Ob nagrobnem spomeniku dr. Josipa Cholewe

Prva obletnica smrti pokojnega docenta dr. Josipa Cholewe je neopaženo šla mimo nas, kakor je bilo tiho in skromno njegovo življenje. Kaže, ko da bi ga bili tako hitro pozabili, njega, ki se je toliko žrtvoval za trpečo človeštvo. Vendar temu ni tako. Se jih je bilo mnogo, ki so ob tistem času mislili nanj in se zbrali ob novi grobnici s prekrasnim nagrobnim spomenikom — umetnino akad. kiparja Borisa Kalina — ki mu ga je z velikimi žrtvami dala postaviti njegova tako hudo prizadeta družina. Preselitev v njegovo sedanje bivališče se je izvršilo tiho. Ljubljansko polje je žarelo v zadnjih barvah onih prelestnih jesenskih dni pred letošnjimi vsemi sveti. Ponovno se je vrosilo marsikatero oko ob spominu na velikega človekoljuba, ki ga že celo leto pogrešamo v svoji sredini. Zavod, ki nosi sedaj njegovo ime, se je gotovo tudi interno odločil spominu svojega ustanovitelja in prvobornitelja, ki je žrtvoval njegovemu procvitu vso svojo bitnost.

Umrjeti bratje težko ni. Pustiti nade, to boli.

In takih nad in načrtov je pustil neizpolnjenih nebroj za seboj blagi pokojnik, ki mu ni bilo dano da bi bil dočkal sadove svojega neumornega raziskovanja in znanstvenega delovanja.

Vendar Ti ni treba biti žal, dragi prijatelj, da si odšel od nas tako nepričakovano

Še besedo v spomin

dr. Karlu Zakrajšku

Na voljo ga primarija dr. Frana Gšta v »Jutru« št. 267 z dne 23. t. m., ki poje pomirno gori imenovanemu našemu so-rojaku, naj v pojasnilo, čopolulo, popravi ali kakor že lahko krstimo to z devico, omenim, da blagopokojni mariborski zdravnik ni umrl v Mariboru, kjer je še stalno bival, pač pa že pred dobrim letom, torej lanko »esen pri svojih nekadih in neč kinjah v Zakraju na Blokah, kamor je — saj je bila to njegova rojstna hiša — zah jel skoraj vsako poletje na počitnice uživali pravi bloušči v šinski zrak in kjer je bil njegov vsakdanji izlet k Izviru Iške in ob slabšem vremenu v temni Krč. Tu je po cele ure posedal pod streljnim hojani.

Zadnje čase ga je močno obdelovala arterioskleroza, kateri je lanko jesen ko je zadel v Iški odp dat i tje, podlegel. Mi smo si bili botrovi. Mja rajnka mati so ga h krstu držali, njegova mati pa je bila moja krstna botra. Z Bogom spravi in tudi spremi do groba ga je moj nečak p. Ambrož. Bil je baš tisti čas na obisku v svoji rojstni vasi na Strmci, ki je komaj kakšnih poldrugi sto klaster od ljena od Zakraja. Moje navedbe so torej že glede na duhovno sorodstvo pa tudi na oče srojaštvo dovolj zanesljive, da jih lahko z mirno vestjo poja, m naš javnosti, ki mi bo zanje morda hvalačna, prav tako pa tudi prvotni informator, gospod primarj dr. Gšti, ki je svojemu prijatelju psal posmrtnico.

Pros m še nekaj! Pokojni sošolce gospoda primarija, župnik Franc Zakrajšek, ni

Lojze Zupanci:

Nova suknja

Ko je tisto prvo decembrsko nedeljo mlado jutro prebudilo gospoda Filipa Šepca, ga je našlo v upravičeni nevolji. Jezno je godrnjal, ko je vstajal iz mehkih toplih pernec, se pretegalov, zdelal in jezljivo pogledoval z bliskajčimi očmi skozi okno v preljub naravo. Ta »preljuba« narava je obstojala iz zaplate sivga, neprijaznega neba, ki se je bočilo nad strmo streho nasprotne hiše, in pročelja temnih, umazanih hiš, ki so z zamrznjenimi okni zijale v okno gospoda Filipa Šepca.

»Uh, prekleto, kakšen neprijeten mraz — in zunaj sneži, kakor bi se berači tepli s praznimi malhami.«

Res, zunaj je snežilo in slabo vreme je bilo krivo, da se je gospod Filip Šepce, uradnik mestne zastavljalnice, jezil. Toda ko se je obril in oblekel v zaključeno obleko, ter končno obstal pred odprto omaro, ogledujoč svojo ne prebogato garderobo, se mu je obraz vendarle razlezel v veselo gube, ki jih je tih, zadovoljen nasmeš razsiral v njegovo obličje. Ta nenadni preobrat iz jeze v tiho z dovoljstvo je povzročila lepa, črna suknja, toplo podložena, ki jo je bil gospod Filip komaj pred dobrim mesecem kupil in odšel zanj o skoraj tri mesečno plačo.

»Nu, oblečen sem za to zimo in še za marsikatero naslednjih« je končno zadovoljno vzdihnil, zlezel v toplo suknjo ter

se odpravil na sprehod po mestu, da se pokaže znancom in znankam v zavidiivo lep, novi suknji. Imel je srečo. Kar si je najbolj želel, to se je zgodilo: srečal je gospod čno Filomeno, simpatično tihl s nj. Pogledala ga je in ga s prijaznim pogledom cenila v novi suknji. Zadovoljen nad tem uspehom je zavil v bližnje kavarno in si naročil črno kavo, novo suknjo pa je obesil na obešalnik v kotu.

Ko je zazvonilo poldne, je vstal. Z lah. kotnimi koraki se je odstranil od male mize — n se nameril proti kotu, kjer so na obešalnikih visele suknje. Toda na veliko zaprepačenje je moral ugotoviti, da je njegova nova suknja izginila. Poklical je natakarka, le-ta pa se je od jeze zarplemu gospodu Filipu Šepcu globoko priklanjal in jecljal nerazumljive besede. Gospod Šepce, uradnik mestne zastavljalnice, je mogel iz natakarkinega preplašenega vedenja in govorjenja izluščiti samo besede:

»Oprostite, velečenjeni gospod, toda zares vam ne morem ustreči s pošastom, kdo bi bil odnesel vašo novo suknjo...«

»Odnese?« — Gospod Šepce je še gojil rahlo upanje na vrnitev njegove drago plačane suknje. Ni mu šlo v misel, da bi mogel ziti tat v takšen oddelčen lokal, kamor je zahajal on že nekaj let. Doslej se še ni primerilo, da bi alšal kakšno slabo besedo o »njegov« kavarni, o tem finem, oddelčenem lokalu...

»Odnese?« je ponovil. »Menda mislite reči — zamenjal. Ali še bolje, da je neki

gost po pomoti obelzel mojo suknjo, ena od teh, ki vise tukaj, pa je brž ko ne njegova...«

»Bojim se, da je vaša sodba optimistična,« je odgovoril natakark. »V tem tednu je to že drugi primer, da je oddel izginila suknja. Moj šef je prav večerj dejal, da bo kavarni priključil garderobo, da bi tako vsaj na ta način odvrnil odgovornost po-strežnega oseba, ki zares ne more paziti na obleke k varnih gostov...«

»Torej hočete reči, da je drzen usmovic ukradel mojo novo suknjo?«

»Zelo si želim, da bi to ne bilo res in da gre v vašem primeru zgolj za pomoto.«

Tisti dan je torej gospod Filip Šepce odšel domov brez suknje. V lahnm suknjiču ga je zeblo in ves premr od mraza je prišel domov. Vrata svoje sobice je jezno zaloputnil za seboj.

Naslednje jutro je odšel v svoji st. suknji, ki je bila na mnogih mestih zakrpana in »gulinja« v urad mestne zastavljalnice. Izkazalo pa se je še tisto dopoldne, da je bilo upanje gospoda Filipa Šepca, ki ga je bil prejšnji dan izrekel tudi kavarni, škemu natakarku, na mestu. Sredi dopoldneva se je namreč zgabil v zastavljalnici mlad možak, prijeten zunanosti in prikup-

Vodnikov knjižni dar mora tudi letos v vse slovenske hiše

nega vedenja. Izjavil je, da je študent in da je zašel v trenutno denarno zadrego in je ponujal v zastavek lepo, novo, črno moško suknjo. Kdo bi popel veselje gospoda Filipa Šepca, ko je v ponuden predmetu spraznal svojo suknjo. Se tisti trenutek je pograbil telefonsko slušalko in prišel govoriti vanjo z mirnim glasom poslovnega človeka:

»Da... tukaj urad mestne zastavljalnice. Gospod Franc tamkaj? V redu. Da, da. Pravkar imamo tukaj nekaj podobnega in upamo, da bomo lahko ustregli vaši želji...«

Potem se je obrnil do neznanca, ki je ponujal »njegovo« suknjo v zastavo. »Apro,« je dejal, »ponuj se vam izredna prilika, dragi gospod, da bi vašo suknjo tudi predal, če želite. Pred dnevi se je zgabil tukaj neki gospod, srednje velik, dokaj petčen, ki je želel kupiti pri nas suknjo iz predvojnega blaga. Seveda mu nismo mogli ustreči, ker ni noben podoben predmet zapel, da bi prišel na javno dražbo. Toda kakor rečeno, lahko vam pomagam; in če menite, da bi vam bilo s tem kaj bolje pomagano kakor samo z zastavkom, ki je itak mlenkoten, oom povabil gospoda semkaj in bosta lahko sklenila kupčijo. Velja?«

Neznanec je nekaj časa pomišljal, naka je z izrazom, ki nikakor ni »zdelj igrane veselosti, pritril na ponujeno pomoč gospoda Šepca.

Zdaj je gospod Šepce znova svignil slušalko in nadaljeval svoj prejšnji razgovor.

Cvetje znanilec vremena

Ljudje, ki žive z naravo, že dolgo poznajo nekatere rastline, ki veljajo kot zanesljivi oznanjevalci vremena in so tako rekoč neoporečljiv barometer. Če se cvet take rastline jutraj odpre in ostane odprt do popoldneva, lahko z gotovostjo trdimo, da bo naslednji dan suho in lepo vreme. Ako pa cvet ne odpre svoje čaše in ostane zvit, je gotovo, da bo naslednji dan padel dež. Ako je zrak suh, rastline svoje cvetove odpirajo, kadar se cveti zapirajo, pomeni, da je zrak vlažen in da bo kmalu začelo deževati.

— Nov zvezek »Police za male«. Pravkar je izšla knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani zbirka veselih in žalostnih prigod, ki jih je v zelo živahnih verzih napisal Cvetko Golar in v zabavnih risbah ilustriral Edo Deržaj.

»Da, da, gospod Franc. Upam, da bo nekaj primernega za vas. Pridite takoj, vsekar takoj, kajti bojim se, da bi se utekel gospod, ki je prinesel svojo suknjo prav za prav sivo v zastavo, premisliti. Dobro... dobro... da, da, rade volje... malenkost, Nasviden.«

Potem se je obrnil k neznanču in ga povabil, naj sede. In ni se več zmenil zanj. Kakor da je opravlil samo svojo uradno dolžnost, je šel za nizo in prišel številiti v debeli knjigi, ki je ležala pred njim.

Ni minlo pet minut, ko so se vrata zastavljalnice tiho odprla. Neznanec s suknjo v koveču je nič hudega sluteč razmišljal o bog ve čem, ko se je z njegov hrbet ustopil trojica detektivov. Eden izmed njih mu je rahlo položil roko na rame:

»V imenu zakona!«

Skočil je pokonci in bliskovito segej v žep. Toda preden se je moč zavedel, kaj se z njim prav za prav dogaja, je že imel lisice na rokah. Ko je spoznal, da je vsak upor brezsmisel, se je z mirnim obrazom obrnil do gospoda Šepca in s prijaznim glasom spregovoril:

»Ta posel ste odlično zključili, cenjeni gospod. Moram vam čestitati!«

Je zdaj spregovoril še policijski komisar, »kajti z vašo pomočjo nam je uspel vloviti najnevarnejšega tatu našega mesta. In upam, da bodo posej gospodje v kavar, nah lahko mirne duše zaupali svoje suknje obešalnikom. Zunaj je naš avto, izvolite vstopiti, gospod Jean.«

